

**Consorci Hospitalari
de Catalunya**

Memòria 2008

Servei d'Estudis i Prospectives en Polítiques de salut
(SEPPS)

Barcelona, 2 de març 2009

Índex

Memòria 2008.....	2
1. Assessorament sobre temes de política sanitària i recerca a la direcció del CHC i grups de treball	3
2. Recerca aplicada.....	5
3. Divulgació de coneixement.....	9
4. Col·laboració amb el món Universitari i institucions de recerca	11
4.1. Beques CHC al Màster de Salut Pública de la Universitat Pompeu Fabra....	11
4.2. Universitat Autònoma de Barcelona.....	11
4.3. Universitat de Lleida.....	12
4.4. Universidad de Xile	12
4.5. Institut d'Estudis de la Salut	12
5. Col·laboració amb altres projectes del CHC	13

Memòria 2008

La finalitat del SEPPS, unitat de recerca, és reforçar el posicionament estratègic del CHC i els associats en el sector sanitari català, mitjançant la generació i divulgació de coneixement.

Les seves línies de recerca s'emmarquen en els àmbits d'actuació del CHC, les línies prioritàries de recerca del sistema de salut català, els àmbits de referència del Pla de Qualitat per al Sistema Nacional de Salut, així com els objectius prioritaris del setè programa marc de la Comunitat Europea. Aquestes línies són 1) integració de serveis de salut i accés a l'atenció, 2) immigració i salut, 3) participació social en salut, i 4) desenvolupament de metodologia qualitativa aplicada en l'àmbit de la salut.

Entre els resultats d'enguany destaca l'obtenció d'importants fons de recerca, que permetran aprofundir dues de les línies d'investigació: d'una banda, l'anàlisi de les organitzacions sanitàries integrades a Catalunya (FIS-ETES) i en el context llatinoamericà (FP7 UE), i d'altra banda, l'anàlisi de l'atenció a la població immigrant (DS). A més a més, s'ha continuat amb la difusió de resultats, que, juntament amb els diferents cursos que s'imparteixen, fan que SEPPS esdevingui una unitat de referència a Catalunya, i coneguda internacionalment, en la recerca sobre integració assistencial i anàlisi qualitativa dels sistemes de salut.

Les activitats desenvolupades es presenten d'acord amb les cinc grans línies d'actuació del SEPPS:

1. Assessorament sobre temes de política sanitària a Catalunya i recerca, a la direcció del CHC i grups de treball
2. Recerca aplicada
3. Divulgació del coneixement
4. Col·laboració amb el món universitari i institucions de recerca
5. Col·laboració amb altres projectes del CHC

1. Assessorament sobre temes de política sanitària i recerca a la direcció del CHC i grups de treball

Es va participar en diverses comissions tècniques del CHC, del CatSalut i UCH en temes relacionats amb sistemes de pagament en base poblacional, el model d'assignació per a la prescripció farmacèutica de l'atenció primària (DMA), Direcció de salut Pública i Central de Resultats. Es va participar en l'elaboració del document Posicionament del Consorci Hospitalari de Catalunya en defensa del model sanitari català.

Es va donar assessorament metodològic a diversos associats i empreses i direcció del CHC per al desenvolupament de projectes de recerca qualitativa, sobre xarxes integrades de serveis de salut, qualitat dels serveis i participació en salut.

Es va organitzar la **Comissió de Recerca qualitativa**. A partir dels cursos d'investigació qualitativa impartits als associats del CHC es va identificar la necessitat per desenvolupar en aquest camp metodològic els seus grups de recerca. Com a resposta, va néixer aquesta comissió amb l'objectiu de contribuir al desenvolupament del coneixement i habilitats en recerca qualitativa en els centres associats i col·laboradors.

Durant la primera reunió, el juliol de 2008, es van presentar els objectius i la metodologia de la comissió, a més de fer una breu introducció de les línies de recerca del SEPPS. Com activitat extraordinària, atenent la sol·licitud d'algunes persones, es va fer una classe d'introducció a la metodologia qualitativa de recerca prèvia a l'inici del treball de la comissió. En les reunions següents es van presentar dos estudis en recerca qualitativa i dos temes teòrics proposats pels integrants de la comissió (taula 1)

Taula 1. Activitats realitzades a la Comissió de Recerca Qualitativa

Data	Continguts	Responsable
04/07/2008	Presentació i formació de la comissió	M. Luisa Vázquez
30/07/2008	Reunió extraordinària Introducció a la metodologia qualitativa	M. Luisa Vázquez
09/10/2008	Projecte: Estudio sobre una intervención en habilidades comunicativas en residentes.	Gustavo Tolchinsky Wiesen. Hospital Municipal de Badalona
	Tema: L'anàlisi sociolingüístic	Marta Vila Rigat. Universitat de Barcelona
11/12/2008	Projecte: Barreras de acceso a los servicios sanitarios percibidas por inmigrantes de Cataluña; desde el protocolo inicial al trabajo de campo final	Andrea Burón. Hospital del Mar
	Tema: Anàlisis del discurs	Dolors Rodríguez. SEPPS

La comissió compta amb 35 persones inscrites i una participació mitjana del 50%. Els membres són investigadors, professionals i responsables d'investigació dels centres associats i altres institucions col·laboradores. La coordinació està a càrrec de la Dra. M. Luisa Vázquez, i la Sra. Diana Henao.

Com a metodologia de treball s'utilitza el format de seminari. És a dir, la presentació per part dels participants dels temes a tractar amb l'enviament previ de documentació perquè els membres del grup es puguin preparar per al debat (1 o 2 articles bàsics; o el resum del projecte de recerca). Les reunions es realitzen cada dos mesos un dijous a la tarda en sessions de dues hores.

2. Recerca aplicada

Es van continuar desenvolupant les línies de recerca obertes en àrees rellevants pel CHC i els seus associats, en col·laboració amb institucions i socis que comparteixen l'interès pels temes. A continuació es descriuen les activitats principals desenvolupades per línia de recerca, els esforços per a l'obtenció de fons de recerca i les publicacions relacionades.

- **Integració de serveis de salut i accés a l'atenció**
Estudi d'Organitzacions Sanitàries Integrades a Catalunya i Llatinoamèrica. S'ha profunditzat en l'anàlisi de barreres i facilitadors per a la coordinació i la continuïtat assistencial des de la perspectiva dels usuaris a Catalunya, i barreres d'accés a xarxes integrades de serveis de salut a Colòmbia (Finançament: Consell Comarcal del Barcelonès, FIS, MAE-AECI).
- **Mecanismes d'assignació en base capítativa.**
Recerca desenvolupada en el marc de la Prova Pilot per a la implantació d'un sistema de compra en base poblacional. S'ha treballat en la divulgació dels resultats de l'avaluació qualitativa de la prova mitjançant l'elaboració d'articles científics.
Es va dur a terme una revisió sistemàtica de la literatura sobre mecanismes de distribució de la càpita en diferents entorns capitatius del Regne Unit, Canadà i els EEUU.
- **Participació social en salut.**
S'ha continuat amb la difusió de resultats de la recerca, mitjançant l'elaboració d'un article i tesina de doctorat.
- **Immigració i salut**
S'ha continuat amb l'anàlisi de les Polítiques sanitàries per a la població immigrant en el context nacional i internacional. (finançament: Departament de Salut) i s'ha fet difusió de resultats.
S'ha desenvolupat la metodologia per a l'Estudi d'avaluació de la mediació intercultural en salut a Catalunya. (finançament: Departament de Salut)
- **Desenvolupament de mètodes qualitius aplicats en salut**

També s'han desenvolupat diferents activitats divulgatives. A la taula 1 es recull de manera quantitativa la producció científica principal generada pel SEPPS l'any 2008.

Taula 2. Produccions científiques del SEPPS, durant l'any 2008

Producte	Integració de serveis de salut i accés a l'atenció	Finançament capítatiu	Immigració i salut	Participació social en salut	Altres	Total
Capítols de Llibres	1					1
Articles	4	1	2	1	2	10
Comunicacions a congressos	4	1	7			12
Seminaris i presentacions tècniques	6	1	3			10

Busca de fons de recerca

En la cerca de finançament extern, s'han obtingut els següents resultats:

Dins el Programa Marc FP7 de la Comissió Europea (CE), es va aconseguir una subvenció de 1.722.053€ per al desenvolupament del projecte *"Impact on equity of access and efficiency of Integrated Health care Networks (IHN) in Colombia and Brazil"*. El projecte, amb una durada de 4 anys, s'iniciarà el març del 2009. L'objectiu és avaluar la contribució dels diferents tipus de xarxes integrades de serveis de salut en l'accés a l'atenció de salut i l'eficiència en la provisió d'atenció de salut, en particular a l'atenció materno-infantil, en dos països llatinoamericans: Colòmbia i Brasil. En el projecte, liderat pel CHC, també hi participen: Prince Leopold Institute of Tropical Medicine (Bèlgica), Universidad del Rosario (Colòmbia), Universidad de Pernambuco, Fundação Oswaldo Cruz (FIOCRUZ) (Brasil).

En la convocatòria d'ajudes 2008 del Instituto de Salud Carlos III es van presentar dues propostes d'investigació emmarcades en la línia d'actuació anomenada Proyectos de Investigación. En primer lloc, es va presentar un projecte en coordinació amb la Escuela Andaluza de Salud Pública sobre "Accés adequat als serveis de salut de la població immigrant", el qual va ser denegat amb l'argument de finançament insuficient. El segon projecte, es va presentar dins el subprograma Proyectos d'Investigació en Evaluació de Tecnologies Sanitàries i Serveis de Salut, corresponent a la mateixa convocatòria, anomenat "La continuïtat assistencial en diferents entorns sanitaris", el qual ha rebut la concessió de l'ajuda (92.200€). Aquest projecte s'iniciarà l'any 2009 i durarà dos anys. En l'equip de recerca també hi participen professionals

dels centres associats: Badalona Serveis Assistencials, Grup Sagessa i Serveis de Salut Integrats Baix Empordà.

S'ha presentat un projecte al Departament de Salut per a l'Avaluació del programa de mediació intercultural a Catalunya, per una quantitat de 53.721€. Aquesta convocatòria encara no s'ha resolt.

En la Convocatòria d'ajuts per donar suport a les activitats dels grups de recerca de Catalunya (SGR 2009), de l'Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i Recerca (AGAUR) es va presentar una sol·licitud en la modalitat *Suport a grups de recerca emergents*, amb la finalitat d'obtenir suport i reconeixement com a grup de recerca . Aquesta convocatòria encara no s'ha resolt.

Publicacions

Articles

- Vázquez ML; Vargas I; Unger JP; Mogollón A; da Silva RF; de Paepe P. "Integrated healthcare networks in Latin America: a conceptual framework for analysis". Revista Panamericana de Salud Pública. 2009 (acceptat).
- Henao D; Vázquez ML; Vargas I; Coderch J; Llopart JR. "Integración asistencial de dos organizaciones en Cataluña.". Revista de Salud Pública (Bogotá). 2008; 10(1):33-48.
- Vargas I; Vázquez ML; de la Corte P; Mogollón A; Unger JP. "Reforma, equidad y eficiencia de los sistemas de salud en Latinoamérica. Un análisis para orientar la cooperación española". Informe SESPAS. Gaceta Sanitaria. 2008; 22 (Supl.1): 223-229.
- Vargas I; Vázquez ML; Terraza R; Agustí E; Brossa F; Casas C. "El impacto de un sistema de compra capítativo en la coordinación asistencial: resultados de una prueba piloto en Cataluña". Gaceta Sanitaria. 2008;22(3):218-26.
- González B; Hernández I; Meneu R; Urbanos RM; Vázquez ML. "Mejorando la efectividad de las intervenciones públicas sobre la salud.". Informe SESPAS. Gaceta Sanitaria. 2008;22 (Supl.1): 223-229.
- Mogollón A. Vázquez ML "Factores institucionales que inciden en el acceso de la población desplazada a los servicios de salud." Cadernos de Saúde Pública. 2008; 24 (4): 745-754.
- Delgado ME., Vázquez ML. "Percepciones de usuarios y líderes comunitarios sobre su capacidad para influenciar la calidad de los servicios de salud: Un estudio de casos de Colombia y Brasil". Cadernos de Saúde Pública 2009; 25(1): 169-178.
- Henao D, Vázquez ML, Vargas I. "Factores que influyen en la coordinación entre niveles asistenciales según la opinión de directivos y profesionales sanitarios". Gac. Sanit. 2008; (acceptat).
- Vázquez ML, Terraza Núñez R, Vargas Lorenzo I, Lizana Alcazo T. Necesidades de los profesionales de salud en la atención a la población inmigrante. Gaceta Sanitaria (acceptat).

- Ahonen EQ, Porthé V, Vázquez ML, García AM, López-Jacob MJ, Ruiz-Frutos C. Ronda Pérez E, Benach J, and Benavides FG for the ITSAL Project [7]. "A qualitative study about immigrant workers' perceptions of their working conditions in Spain". J Epi. Comm Health. 2008 (aprovat per a la seva publicació).

Capítols de llibre

- Mogollón AS i Vázquez ML. El desplazamiento forzado: una manifestación de la violencia política Boixareu RM (coord.) "De la antropología filosófica a la antropología de la salud". Barcelona: Herder. 2008

Ponències i comunicacions a congressos nacionals e internacionals

- Terraza R, Vázquez ML, Vargas I, Lizana T. Health personnel problems and needs when providing health care to immigrants population in Catalonia. 16th European Conference on Public Health. EUPHA. Pre-Conferences: Migrant health – EUPHA section on migrant health 5th–6th November 2008. Lisboa. Portugal
- Vázquez ML, Terraza R, Vargas I, Rodríguez D I. Lizana T. "Addressing immigrants' health: comparison of policy answers in three European countries". European Journal of Public Health 2008; 18 (Supl 1):44
- Terraza R, Vázquez ML, Vargas I, Rodríguez D i Lizana T. "Políticas de atención a la salud de los inmigrantes. Una comparación en tres países europeos" Gac Sanit. 2008;22(Supl 2):22
- Terraza R, Vázquez ML, Vargas I, Rodríguez D, Lizana T. Abordaje de las necesidades sanitarias de la población inmigrante. Respuestas políticas en España. Gac Sanit. 2008; 22(Supl 2):78
- Vázquez-Navarrete M L, R. Terraza-Núñez, I. Vargas-Lorenzo, D. Rodríguez Arjona y T. Lizana-Alcazo. Addressing immigrants' health. A comparison of policy answers in three European countries. 2nd Conference of Migrant Health in Europe. 22-24 May 2008. Malmö, Suècia.
- Vázquez-Navarrete, M L. R. Terraza-Núñez, I. Vargas-Lorenzo, D. Rodríguez-Arjona y T. Lizana-Alcazo. Addressing immigrants' health care needs. policy answers in Spain. 2nd Conference of Migrant Health in Europe. 22-24 May 2008. Malmö, Suècia.
- Terraza R, Vázquez ML, Vargas I, Lizana T. Dificultades y necesidades de la población inmigrante en Cataluña. Gac Sanit. 2008;22(Espec Congr):49-50
- Henao D, Vázquez ML, Vargas I, Llopart JR, Valls J, Verdaguer A, Ruiz R, Colomé LI, Coderch J. "Valores orientados a la coordinación en las organizaciones sanitarias integradas. Colaboración y trabajo en equipo." Gac Sanit. 2008;22(Espec Congr):50
- Henao D, Vázquez ML, Vargas I, Llopart JR, Valls J, Verdaguer A, Ruiz R, Colomé LI, Coderch J. "Health care coordination mechanisms. Opinion of managers and health professionals of integrated health care organizations". European Journal of Public Health 2008; 18 (Supl 1):170

- Henao D, Vázquez ML, Vargas I, Coderch J, Colomé LI, et. al. Opinión de directivos y profesionales sobre los mecanismos de coordinación de las organizaciones sanitarias integradas de Cataluña. Gac Sanit. 2008;22(Supl 2):34
- Vargas I, Vázquez ML, Mogollón A. "El impacto sobre el acceso a la atención des las estrategias de control de la atención en Colombia". Gac Sanit. 2008;22(Espec Congr): 128-9
- Cornejo M, Vargas I, Vázquez ML. Mecanismos de distribución del sistema de pago caputivo: análisis de experiencias internacionales. XVI Jornadas Chilenas de Salud Pública. Escuela de Salud Pública de la Universidad de Chile. 2-3 de Octubre de 2008. Santiago de Chile.

3. Divulgació de coneixement

Entre les accions de transferència del coneixement, el SEPPS ha realitzat les següents activitats:

- **Seminaris:**
 - Organització i coordinació de les sessions tècniques mensuals a la seu de CHC, amb una assistència sostinguda del món de la sanitat catalana (40 assistents de mitjana). A més, enguany s'han presentat dues sessions amb resultats de recerca realitzada pel SEPPS: Necessitats dels professionals sanitaris en relació a l'atenció sanitària a la població immigrada, 23 d'abril; i l'accés a l'atenció en xarxes integrades de serveis de salut en Colòmbia, 18 de juny.
 - Sessions per al sector sanitari d'altres països: Organizaciones Sanitarias integradas. El caso de Cataluña. Hospital Mayor Universitario. Bogotá, octubre 2008.
 - Ponències: Equitat reforma dels sistemes de salut. La coordinació entre nivells assistencials: una sistematització d'instruments i mesures. Universidad del Rosario. Octubre 2008.
 - Ponència: ¿Què necessitem per fer l'atenció integrada?. Curs: Atenció integrada de la malaltia crònica (l'Escola d'estiu). Universitat de Vic
 - Ponència: Pressupost en base caputiva. Taula de debat: La prestació de serveis en el marc de la nova Llei de serveis socials i atenció a la dependència: finançament. Jornada de debat sobre el model de prestació dels serveis d'atenció a la dependència. Barcelona, 9 d'octubre 2008.
 - Debat sobre les Implicacions de la introducció del model de managed care com a forma d'organització dels sistemes de salut. Barcelona, 16 de juliol 2008.
 - Ponència: Atenció a la població immigrant. Necessitats sentides pel personal sanitari. Departament de Salut. Gener 2008.

- Ponència: L'atenció sanitària de la població immigrada des de la perspectiva dels professionals de la salut. Una aproximació qualitativa. Sessions científiques. Unitat de Recerca en Salut Laboral. Departament de Ciències experimentals i de la salut. Universitat Pompeu Fabra. 26 març.
- Presentació Informe SESPAS 2008. Mejorando la efectividad de las intervenciones públicas sobre la salud. Capítulo 5. Instituto Carlos III. Madrid 22 d'abril.
- Atenció a la salut dels immigrants: necessitats sentides pel personal responsable Jornades: Multiculturalitat i Salut. Universitat de Lleida. 5 de juny
- Presentació proyecto SICA Impact on equity of access and efficiency of Integrated Health care Networks (IHN) in Colombia and Brazil. Centro de Desarrollo Tecnológico Industrial. Madrid 24 de juny.
- **Publicacions**
Col·laboració en l'edició de l'Informe de la Sociedad Española de Salud Pública y Administración Sanitaria SESPAS 2008.
- **Pàgina web de SEPPS.** S'ha proporcionat informació per a l'actualització periòdica del la pàgina web (www.chc.cat/sepps/home.htm)
- **Divulgació d'informació** sobre cursos, congressos, jornades i seminaris.
- **Distribució** dels diferents articles que s'han generat a diverses Comissions del CHC (Comissió de Salut Pública, Comissió Permanent, etc.).
- **Impartició i preparació de cursos** en diversos Màsters de projecció nacional i internacional en què tenim convenis (UAB, ICEI, UCH, ULI, UQ) i a cursos de formació continuada organitzats per la Unió Consorci Formació, el CHC, les seves empreses, entitats associades i altres institucions del sector sanitari català (IES).

4. Col·laboració amb el món Universitari i institucions de recerca

A més de participar en el debat científic, mitjançant el desenvolupament i difusió de recerca en l'àmbit de serveis de salut, el SEPPS col·labora amb diferents universitats de Catalunya i Amèrica Llatina, en projectes de docència i recerca. Enguany s'ha donat continuïtat i reforçat els vincles establerts amb les universitats catalanes i de Xile.

4.1. Beques CHC al Màster de Salut Pública de la Universitat Pompeu Fabra

El SEPPS s'encarrega del manteniment de la relació amb la Universitat Pompeu Fabra, de la renovació del conveni i la supervisió dels becaris.

- **Tesines presentades i en elaboració**
 - Cornejo, M. Mecanismos de distribución del sistema de pago caputivo: un análisis de la literatura comparado (Directores: I Vargas; ML Vázquez). Barcelona: Universitat Pompeu Fabra. 2008.
 - Letelier, M.J. Diseño de un cuestionario para medir la continuidad asistencial desde la perspectiva de los usuarios (Directores: ML Vázquez, I Vargas). Barcelona: Universitat Pompeu Fabra. 2008.
 - Gusmão, R. Continuidad asistencial en dos organizaciones sanitarias integradas de Cataluña: perspectiva de usuarios. Tesina de Màster en Salut Pública (Directores: D Henao, ML Vázquez). Barcelona: Universitat Pompeu Fabra. 2008.
 - Toledo, D. L'accés a l'atenció per part del col·lectiu immigrant. (Directores: R. Terraza, ML Vázquez). Barcelona: Universitat Pompeu Fabra 2007- 2009.
 - Pane S. Modelos de participación social en las políticas públicas del sector sanitario. Tesina de Màster en Salut Pública (Directora: ML Vázquez). Barcelona: Universitat Pompeu Fabra; 2005-2009.
 - Waibel S. Continuidad asistencial en dos organizaciones sanitarias integradas de Cataluña: perspectiva de usuarios (Directores: D Henao, ML Vázquez). Barcelona: Universitat Pompeu Fabra 2008-2010

A més, es va participar en seminaris i reunions relatius al Màster.

4.2. Universitat Autònoma de Barcelona

En el marc del Conveni de col·laboració institucional acadèmica i científica entre la Universitat Autònoma de Barcelona i el Consorci Hospitalari de Catalunya es desenvolupen diverses activitats conjuntes de docència i recerca, com ara, la impartició de cursos en el Màsters en Salut

Internacional i Doctorat de Salut Pública, la supervisió de tesis doctorals, o elaboració de projectes de recerca (SICA). En la xarxa GRAAL s'ha impartit un curs de metodologia de recerca qualitativa a Quito (Ecuador).

A més, amb l'objectiu de creixement i desenvolupament de l'equip, el SEPPS dóna suport a la formació del seu recurs humà promovent la realització dels doctorats en les seves línies de recerca aplicada, i del programa de Doctorat en Salut Pública i Metodologia de la Recerca Biomèdica. Universitat Autònoma de Barcelona. Tesis en elaboració:

- Vargas I. Tesis de doctorat: Barreras y facilitadores del acceso a las redes integradas de servicios de salud en Colombia (Directors: ML Vázquez; M Martín).
- Henao D. Tesina: La coordinación asistencial desde el punto de vista de directivos y profesionales (Directors: ML Vázquez; M Martín). Tesis: Coordinación asistencial y cultura organizativa en las organizaciones sanitarias integradas de Cataluña. (Directors: ML Vázquez; M Martín).
- Terraza R. Tesina: Factores facilitadores i obstaculitzadors de la implantació d'un sistema de compra en base poblacional (Directors: ML Vázquez; M. Martín). Tesis: Atenció a la salut dels immigrants: de les polítiques a les necessitats percebudes pel personal responsable en la pràctica diària. (Directors: ML Vázquez; M Martín).

4.3. Universitat de Lleida

Enguany s'ha signat un conveni de col·laboració amb l'Escola d'Infermeria de la Universitat de Lleida. Partint d'aquest conveni s'ha desenvolupat l'assignatura de Recerca Qualitativa en Salut en el Màster Oficial en Ciències de la Infermeria.

4.4. Universidad de Xile

Es va donar suport al desenvolupament del programa de formació en Metodologia de la Investigació aplicada en salut, que va rebre el finançament del FONIS (Fondo Nacional de Investigación y Desarrollo en Salud) del Ministerio de Salud de Xile.

4.5. Institut d'Estudis de la Salut

Participació en la formació del Diplomat de Sanitat, de l'Institut d'Estudis de la Salut. Impartició de les classes de metodologia de recerca qualitativa.

5. Col·laboració amb altres projectes del CHC

- Participació en el comitè d'experts en salut pública que dóna suport a la implantació en la modalitat no presencial del màster de Salut Pública de la Universidad del Salvador. IL3 (Institut de Formació Contínua)- Consorci Hospitalari de Catalunya. A més, s'ha coordinat i desenvolupat un mòdul sobre mètodes qualitius aplicats en salut per al Màster de Salut Pública.
- Participació en el Curs sobre la dependència organitzat pel Consorci Hospitalari de Catalunya i la Federació de municipis de Catalunya (1a i 2a edició). Mòdul: Finançament de l'atenció a la dependència.
- Participació en el Seminari organitzat pel CHC i el Centre d'iniciatives del Barcelonès en l'àmbit d'atenció a la dependència (CIBAD) sobre la Planificació dels nous serveis socials municipals, amb la ponència: Els models d'atenció a la dependència i les seves fonts de finançament. 12 de juny 2008.
- Participació en el curs: Curs de medicina comunitària 2008, del Consorci Sanitari de Terrassa. Avaluació de programes comunitaris. 25 novembre.
- Participació en la formació dels tècnics de CHC CiG: Bases de dades del sector sanitari: eines per a l'auto-actualització. 17 de desembre.
- Impartició del curs: Introducció als mètodes qualitius de recerca en salut. Unió Consorci Formació. Gener 2008.
- Preparació, per encàrrec de la direcció, del projecte de recerca: Quines són les causes de la insatisfacció dels metges a Catalunya?. Anàlisi d'opinions i expectatives.
- Preparació de projectes de recerca sobre la perspectiva de l'usuari, per al Consorci Sanitari de Mollet del Vallès (Adaptant el nou hospital a les necessitats de la seva població. Opinions dels usuaris, i l'Hospital del Mar (Factors que influeixen en la comunicació amb els pacients a l'Hospital del Mar. Opinions dels actors principals).
- Reunions amb possibles clients de CHC Consultoria i Gestió a Equador i Colòmbia.
- Participació en la impartició del "Curs de manipuladors d'aliments" organitzat per la Diputació de Girona i el Consorci Hospitalari de Catalunya. Juny 2008.